

Från lagstiftningsarbetet

Lagstiftning i riksdagen hösten 2015

I denna översikt lämnas en redogörelse för lagstiftning som riksdagen har antagit under hösten 2015. Redogörelsen gör inte anspråk på att vara fullständig. Lagstiftning om skatt och tull har förbigåtts. Om inte annat sägs har lagen eller lagändringen trätt i kraft senast den 1 februari 2016. Hänvisningarna utan årtal till Svensk författningssamling (SFS) avser samlingen för 2015.

Sekretesslagstiftning och annan offentlig rätt

Ändringar har gjorts i *offentlighets- och sekretesslagen* med anledning av att Försvarexportmyndigheten har avvecklats och upphört som myndighet (SFS 781).

Den nuvarande radio- och tv-lagen började gälla den 1 augusti 2010. Den innebar bl.a. att ett EU-direktiv om samordning av audiovisuella medietjänster genomfördes i den svenska lagstiftningen. Hösten 2013 tog Sverige emot en formell underrättelse där EU-kommissionen gör gällande att det finns vissa brister i hur Sverige har genomfört EU-direktivet. Som ett led i att göra genomförandet av direktivet tydligare har ändringar gjorts i *radio- och tv-lagen, lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden* och *lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Bland annat har nya bestämmelser om tv-företagens redaktionella oberoende vid sponsring och produktplacering införts. Vidare har en bestämmelse införts som innebär att tv-företag från andra EU-länder ska få rätt att tillhandahålla tjänster i Sverige (SFS 661 f.).

En ny lag, *lagen om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring*, har antagits och ändringar har gjorts i *arkivlagen* och *offentlighets- och sekretesslagen*. De nya reglerna syftar bl.a. till att förbättra allmänhetens tillgång till allmänna handlingar när verksamheter som tidigare bedrivits av staten och kommunerna tas över av enskilda organ. *Lagen om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring* har upphävts men kommer övergångsvis att gälla i vissa fall (SFS 602 f.).

Eftersom Myndigheten för radio och tv har bytt namn till Myndigheten för press, radio och tv har ändringar gjorts i bl.a. *lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden* och *radio- och tv-lagen* (SFS 808 m.fl.).

Familjerätt

En ny lag, *lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets äktenskapsregister- och bouppteckningsverksamheter*, ersätter bl.a. bestämmelser i förordningen om äktenskapsregistret. Syftet med den nya lagen är att ge Skatteverket möjlighet att behandla personuppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt i de aktuella verksamheterna och att samtidigt skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling (SFS 898 f.).

Konsumenträtt

En ny lag, *lagen om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden*, har antagits. Den nya lagen genomför ett EU-direktiv och innehåller kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om tvistlösning online vid konsumenttvister. Syftet med direktivet är att göra alternativa tvistlösningsorgan av hög kvalitet tillgängliga i hela EU för alla konsumentklagomål vid avtalstvister i samband med försäljning av varor eller av tjänster. EU-förordningen ska säkerställa att konsumenter och näringsidkare har direkt tillgång till en onlineplattform som hjälper konsumenter att komma i kontakt med ett alternativt tvistlösningsorgan som har godkänts enligt direktivet, när tvister uppstår vid gränsöverskridande e-handel (SFS 671).

Fastighetsrätt

Eftersom Va-nämndens uppgifter har övertagits av mark- och miljödomstolarna har *lagen om Statens va-nämnd* upphävts och ändringar gjorts i bl.a. *lagen om allmänna vattentjänster* och *lagen om mark- och miljödomstolar*. Lagändringarna avser bl.a. handläggningen av va-målen i mark- och miljödomstolen, behörig mark- och miljödomstol, kompetenskrav för rättens ledamöter, fördelning av rättegångskostnader och äldre bestämmelsers tillämpning (SFS 692 f.).

Plan- och bygglagstiftning

Ändringar i *plan- och bygglagen* innebär bl.a. att förfarandet för att upphäva s.k. tomtindelningar har förenklats, att bestämmelserna om detaljplanernas genomförandetid har förtydligats och att reglerna om hur markanvisningar och exploateringsavtal ska redovisas under detaljplanprocessen har samordnats. Kretsen av personer som får överklaga ett beslut om startbesked har utökats och regeringen har bemyndigats att reglera kommunens handläggningstid för ett anmälningsärende. Ändringar har även gjorts i *miljöbalken* i fråga om omgivningsbuller. De syftar till att säkerställa verksamhetsutövers rätts-säkerhet vid prövning av ett nytt eller ändrat tillstånd för miljöfarlig verksamhet eller när en myndighet tar initiativ till en omprövning av ett sådant tillstånd i de fall där bostäder har tillkommit i närheten av verksamheten. Vidare har det införts ett undantag från straffansvaret för otillåten miljöverksamhet i det fall en verksamhetsutövare över-

skriker ett villkor i ett miljötillstånd om omgivningsbuller men följer det som har angetts i fråga om buller i en detaljplan eller i ett bygglov enligt plan- och bygglagen (SFS 668 m.fl.).

Associationsrätt

Ändringar i bl.a. *årsredovisningslagen* gör det enklare för mindre företag att redovisa. Kraven på upplysningar i noter har getts en tydligare struktur och begränsats för mindre företag. Det har tydliggjorts vad som avses med ägarintresse, intresseföretag och gemensamt styrda företag. Principen att information som inte är väsentlig kan utelämnas har kommit till uttryck som en generell regel. En ny lag, *lagen om rapportering av betalningar till myndigheter från större företag verksamma i utvinningsindustrin eller inom avverkning av naturskog*, har antagits. En ökad öppenhet kring betalningarna förväntas bl.a. bidra till att motverka korrupktion. Enligt lagen ska företagen årligen rapportera betalningar som överstiger 860 000 kronor. Ett moderföretag ska som huvudregel lämna en sammanställd rapport som omfattar hela koncernen. Om ett företag redan lämnar en rapport enligt likvärdiga tredjelandsbestämmelser, ska det vara undantaget från rapporteringskravet. Lagändringarna bygger på ett EU-direktiv (SFS 813 f.).

Näringsrätt

Ellagen har ändrats för att skapa rättsliga förutsättningar för att etablera en nordisk balansavräkning. Ansvar för att avräkning sker mellan de balansansvariga ska även fortsättningsvis ligga på den systemansvariga myndigheten Affärsverket svenska kraftnät. Verket får dock ge någon annan i uppdrag att utföra avräkningen (SFS 598).

En justering av kvotkurvan i *lagen om elcertifikat* har gjorts med anledning av den ambitionshöjning för den förnybara elproduktionen till 2020 som ett nytt nationellt finansieringsmål innebär (SFS 624).

Finansmarknadslagstiftning

För att genomföra det s.k. solvens II-direktivet i svensk rätt har ändringar gjorts framför allt i *försäkringsrörelselagen*. Direktivet innebär en reformering av den grundläggande regleringen på EU-nivå för försäkringsföretag. Ändringarna rör bl.a. kapitalkrav för försäkringsföretagen, kraven på företagsstyrning (riskhantering), tillsynsprocessen och kraven på försäkringsföretagens rapportering och offentliggörande av information. Vissa undantag från reglerna har införts för mindre försäkringsbolag (SFS 700).

Reglerna för finansiell information och information om aktieinnehav har ändrats i bl.a. *lagen om handel med finansiella instrument* och *lagen om värdepappersmarknaden*. Det handlar om anmälningsskyldighet för aktieinnehav, offentliggörande av nya låneemissioner och förbud mot att utöva rösträtten för aktier. Bland annat är det inte längre obligatoriskt för företag som ger ut värdepapper att offentliggöra delårs-

rapporter för räkenskapsårets första och tredje kvartal. Lagändringarna är föranledda av ett EU-direktiv (SFS 958 m.fl.).

För att genomföra det s.k. krishanteringsdirektivet har det införts ett ramverk för resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag samt företag som ingår i samma koncern som sådana företag. Centralt i resolutionsprocessen är att företagets ägare och långivare, snarare än staten, ska bära eventuella förluster i företaget. Krishanteringsdirektivet syftar inte bara till att ge möjligheter att rekonstruera eller avveckla ovan nämnda företag utan även till att undvika att enskilda företag hamnar i problem som kan framtvunga resolution. Krishanteringsdirektivet innehåller därför bestämmelser om resolution, förberedelser för ett sådant förfarande och förebyggande tillsynsåtgärder. Riksdagen har antagit två nya lagar, *lagen om resolution* och *lagen om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut*, samt beslutat ändringar i bl.a. *lagen om bank- och finansieringsrörelse* och *lagen om värdepappersmarknaden* (SFS 1016 m.fl.).

Transporträtt

För att förbättra genomförandet av ett EU-direktiv har ett antal ändringar gjorts i *lagen om flygplatsavgifter*. De gäller bl.a. krav på beslut efter samråd, tidpunkter för offentliggörande av beslut och motivering av beslut i delar där det råder oenighet mellan flygplatsens ledningsenhet och flygplatsanvändarna (flygbolagen). Vidare har Transportstyrelsens tillsynsansvar tydliggjorts. Myndigheten har getts bättre möjligheter att säkerställa att bestämmelserna efterlevs genom att den getts befogenhet att meddela förelägganden som får förenas med vite. Transportstyrelsen har också fått en skyldighet att pröva beslut om flygplatsavgifter om parterna inte är överens (SFS 597).

Enligt ändringar i *lagen om vägtrafikregister* får personuppgifter i vägtrafikregistret vid sidan av redan angivna ändamål också behandlas för att fullgöra en i lag eller förordning stadgad skyldighet att lämna ut uppgifter. Förutsättningen är att mottagarens ändamål med uppgifterna inte är oförenliga med det ändamål för vilket uppgifterna ursprungligen samlades in. Vidare har den enskilde getts möjlighet att få direktåtkomst till sina egna personuppgifter i registret (SFS 789).

Genom ändringar i *lagen om redovisningscentraler för taxitrafik* och *taxitrafiklagen* senareläggs det nya systemet med redovisningscentraler för taxitrafik och delas upp så att de regler som ska gälla för redovisningscentraler träder i kraft en tid före de skyldigheter som ska gälla för taxiföretagen. Syftet är att möjliggöra för de blivande redovisningscentralerna att bli godkända och starta sin verksamhet innan skyldigheterna för taxitrafikföretagen inträder. De regler som avser redovisningscentraler träder i kraft den 1 januari 2017 och de regler som avser taxiföretagens skyldigheter den 1 maj 2017 (SFS 787 f.).

Ändringar har gjorts i *lagen om överlastavgift*, *körkortslagen*, *lagen om vägtrafikregister*, *lagen om vägtrafikdefinitioner* och *fordonslagen*. Ändring-

arna har gjorts för att anpassa delar av det nationella regelverket på fordonsområdet till nya ramförordningar som började tillämpas den 1 januari 2016. Den huvudsakliga förändringen är att nya fordonsstyper har tillkommit, dels en ny snabbgående traktor, dels ett nytt motoriserat tvåhjuligt fordon, vilket innebär att lagen om vägtrafikdefinitioner måste ändras för att fordonen ska kunna typgodkännas och tillåtas i trafik. I samma lag har också betydelsen av beteckningen cykel ändrats, och en effektbegränsning har införts för vissa typer av eldrivna fordon i denna kategori. Genom ändringarna i fordonslagen har regeringen fått befogenhet att utse myndigheter med ansvar för godkännande och marknadskontroll av fordon. Regeringen (eller myndighet) har också fått möjligheter att meddela föreskrifter om tillsyn i enlighet med ramförordningarna (SFS 790 f.).

Riksdagen har godkänt Kapstadskonventionen och luftfartsprotokollet samt att Sverige vid tillträdet ska avge vissa förklaringar till konventionen och protokollet i syfte att maximera de ekonomiska fördelarna för flygbolagen. En ny lag, *lagen om internationella säkerhetsrätter i lösa saker*, har antagits och ändringar har gjorts i bl.a. *förmånsrättslagen* och *luftfartslagen*. Den nya lagen och lagändringarna träder i kraft den 1 april 2016 (SFS 860 f.).

En ny lag, *lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter*, har antagits och ändringar har gjorts i bl.a. *järnvägstrafiklagen*. Den nya lagen som ger resenärerna rätt till reseinformation, bl.a. om de trafiktjänster som en transportör erbjuder och om störningar i trafiken, innehåller bestämmelser om resenärers rätt till ersättning vid förseningar som är längre än 20 minuter samt ger en resenär som har köpt en biljett som gäller för en viss tidsperiod rätten att få tillbaka pengarna om transportörens trafikutbud ändras efter köpet och ändringen är av väsentlig betydelse för resenären. Lagen omfattar i huvudsak resor med tåg, spårväg, tunnelbana och buss. Den nya lagen och lagändringarna träder i kraft den 1 april 2016 (SFS 953 f.).

Miljö rätt

Drivmedelslagen har kompletterats med bestämmelser som begränsar innehållet av metylcyklopentadienylmangantrikarbonyl (MMT) i dieselbränslen till högst 2 milligram mangan per liter. Vidare har hänvisningarna i drivmedelslagen till Svensk Standard uppdaterats (SFS 593).

Lagstiftning om jordbruk

Hänvisningar i *lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel* och i *varumärkeslagen* till EU-förordningar har ändrats så att de avser nu gällande förordningar. Vidare har den förstnämnda lagens tillämpningsområde utvidgats till att omfatta en EU-förordning om geografiska beteckningar för aromatiserade vinprodukter (SFS 766 f.).

Straffrätt

Genom en ny lag, *lagen om europeisk skyddsorder*, har regler som stärker skyddsbehövandes ställning införts. Kontaktförbudsliknande skyddsåtgärder som har meddelats i en medlemsstat i EU ska erkännas och verkställas i en annan medlemsstat, om den skyddsbehövande beger sig till den staten. Den nya lagen bidrar till den fria rörligheten för skyddsbehövande genom regler som innebär att de kan röra sig fritt inom EU med bibehållet skydd. Den nya lagen gäller dels för beslut om europeiska skyddsordrar som meddelas i Sverige för att erkännas och verkställas i en annan medlemsstat, dels för sådana beslut som meddelas i en annan medlemsstat för att erkännas och verkställas i Sverige. De skyddsåtgärder som kan ligga till grund för en europeisk skyddsorder ska vara av straffrättslig karaktär. Den nya lagen och lagändringarna är ett led i att genomföra ett EU-direktiv (SFS 642).

En ny lag, *lagen om erkännande och verkställighet av frivårdspåföljder inom Europeiska unionen*, syftar till att en sådan påföljd ska kunna verkställas i den medlemsstat där den dömdes sociala återanpassning kan förväntas ske bäst. Enligt den nya lagen ska Kriminalvården pröva om en utländsk dom ska erkännas och verkställas i Sverige eller om en svensk dom ska skickas till en annan medlemsstat för att verkställas i den staten. Lagen omfattar villkorlig dom och skyddstillsyn. Även en dom som avser fängelse efter det att den dömda villkorligt frigetts kan överföras. I den nya lagen fastslås kriterier för när ett erkännande respektive översändande ska ske, hur prövningen ska gå till och i vilken utsträckning den andra statens medgivande krävs. Kriminalvårdens beslut kan överklagas till allmän domstol (SFS 650).

Ordning och säkerhet

För att genomföra EU:s nya direktiv om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, det s.k. nya CBE-direktivet, har ändringar gjorts i bl.a. *lagen om internationellt polisiärt samarbete*. Det ursprungliga CBE-direktivet genomfördes i svensk rätt genom ändringar i bl.a. nyss nämnda lag. Syftet med direktivet var att genom ett ökat informationsutbyte göra det lättare för myndigheter inom EU att följa upp trafikbrott som begås med fordon som är registrerade i en annan medlemsstat. Ändringarna trädde i kraft den 1 maj 2014. En kort tid därefter ogiltigförklarade EU-domstolen direktivet med motiveringen att det hade antagits på fel rättslig grund. Ett nytt direktiv har tagits fram, som i allt väsentligt överensstämmer med det ursprungliga direktivet. Lagändringarna är en konsekvens av att direktivet har fått en ny rättslig grund och ett nytt nummer (SFS 785).

Genom en ny lag, *lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet*, har regeringen getts befogenhet att i vissa fall vidta särskilda åtgärder för att upprätthålla

lag och ordning eller skydda nationell säkerhet. Om det har uppkommit en allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet får regeringen (eller myndighet) meddela föreskrifter om identitetskontroller vid transporter som utförs med buss, tåg eller passagerarfartyg till Sverige från en annan stat. Regeringen får också meddela föreskrifter om tillsyn, kontroll och sanktionsavgifter för att se till att åtgärder som har vidtagits med stöd av lagen följs. Åtgärderna ska vara tidsbegränsade. Lagen upphör att gälla den 21 december 2018 (SFS 1073).

Processrätt

I en ny lag, *domstolsdatalagen*, regleras behandlingen av personuppgifter i de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas och hyres- och arrendenämndernas rättskipande och rättsvårdande verksamhet. Syftet med lagen är att ge domstolarna och nämnderna möjlighet att behandla personuppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid en sådan behandling. En utgångspunkt har angetts vara att skapa en teknikneutral och flexibel lag som innehåller de bestämmelser som är av central betydelse för integritetsskyddet, däribland bestämmelser om ändamålen med behandlingen och de begränsningar som ska gälla för behandlingen av vissa uppgifter. Lagen gäller i stället för personuppgiftslagen, men innehåller hänvisningar till de bestämmelser i personuppgiftslagen som ska vara tillämpliga i domstolarnas och nämndernas verksamhet (SFS 728).

Utsökningsrätt

En ändring har gjorts av reglerna i *utsökningsbalken* om tiden för att överklaga vissa beslut i mål om utmätning. Ändringen innebär att den tid som gäldenären har på sig att överklaga beslut om fördelning eller utbetalning av medel alltid ska vara minst tre veckor från den tidpunkt då han eller hon delgavs beslutet om sakutmätning i målet. Genom lagändringen säkerställs att gäldenären alltid kan få en domstolsprövning av sitt överklagande av utmätningsbeslutet. Ändringen innebär en anpassning till Europakonventionen (SFS 683).

Utlänningslagstiftning

Kravet i *lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare* om att Arbetsförmedlingen ska tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem som ger nyanlända invandrare rätt att välja en leverantör av tjänster som är godkänd och kontrakterad av Arbetsförmedlingen (etableringslots) har upphört att gälla. Även de bestämmelser i lagen som anger att Arbetsförmedlingen ska vara upphandlande myndighet och tillämpa lagen om valfrihetssystem när den tillhandahåller valfrihetssystem har upphört att gälla (SFS 849).

Lagstiftning om hälso- och sjukvård

Lagen om vissa register för forskning om vad arv och miljö betyder för människors hälsa har fått fortsatt giltighet fram t.o.m. den 31 december 2017. Förlängningen har gjorts för att den nya lagstiftning som ska ersätta den tillfälliga lagen ska kunna beredas ytterligare (SFS 592).

Socialrätt

Läkemedel och andra förmånsberättigade varor ska enligt en ändring i *lagen om läkemedelsförmåner m.m.* vara kostnadsfria för en förmånsberättigad person som vid inköpstillfället inte har fyllt 18 år. Kostnadsreduceringen för barn har tagits bort. Motsvarande kostnadsfrihet ska också gälla barn som omfattas av lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. eller av lagen om hälso- och sjukvård till vissa utläningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Vidare ska förbrukningsartiklar som behövs för att tillföra kroppen ett läkemedel eller för egenkontroll av medicinering kunna ingå i läkemedelsförmånerna under förutsättning att en förmånsberättigad behöver dem på grund av sjukdom och att de förskrivs av läkare, tandläkare eller någon annan som Socialstyrelsen har förklarat har behörighet till sådan förskrivning. Det har förtydligats att sådana förbrukningsartiklar även är kostnadsfria för förmånsberättigade personer som vid inköpstillfället har fyllt 18 år (SFS 968 f.).

Bestämmelserna i *socialtjänstlagen* om fritidspeng har upphört att gälla. I huvudsak innebär de att hushåll med barn i årskurs 4–9 under vissa förutsättningar har rätt till ersättning för fritidsaktiviteter, bl.a. om hushållet har haft försörjningsstöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden. De medel som avsatts för fritidspengen har i stället använts för att finansiera en höjning av barndelen i riksnormen för barn i åldern 7–18 år. De upphävda föreskrifterna gäller fortfarande under vissa förutsättningar (SFS 970).

Andra ändringar i *socialtjänstlagen* innebär bl.a. att en ny placementsform, stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år, har införts. De nya reglerna innebär att socialnämnden ska sörja för att barn och unga som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna kan tas emot i ett stödboende. För att placera barn i åldern 16–17 år krävs särskilda skäl. För att enskilda yrkesmässigt ska få bedriva ett stödboende krävs tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg medan kommuner eller landsting som bedriver verksamhet med stödboende enbart behöver anmäla denna verksamhet till Inspektionen (SFS 982).

Myndigheten för internationella adoptionsfrågor har bytt namn till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, vilket anses ge bättre uttryck för myndighetens ansvarsområden. Med anledning av namnbytet har ändringar gjorts i *lagen med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella*

adoptioner, lagen om internationell adoptionsförmedling och offentlighets- och sekretesslagen (SFS 971 f.).

Ändringar i *socialförsäkringsbalken* innebär att den bortre gränsen i sjukförsäkringen, som i normalfallet infaller efter två och ett halvt år, har tagits bort. Syftet är att inga personer som är sjukskrivna ska bli utförsäkrade (SFS 963).

En annan ändring i *socialförsäkringsbalken* innebär att föräldrapenningens grundnivå har höjts från 225 till 250 kronor per dag (SFS 964).

Genom andra ändringar i *socialförsäkringsbalken* har ytterligare en månad inom föräldrapenningen reserverats för vardera föräldern. Det innebär att antalet dagar med föräldrapenning som är reserverade för en förälder och inte kan avstås till den andra föräldern har ökat från 60 till 90 dagar. Som en följd av detta har också reglerna i *lagen om jämställdhetsbonus* ändrats (SFS 674 f.).

Nivån för pensionerna ska variera mindre över åren. Pensionsnivån ska också bättre följa utvecklingen av genomsnittsinkomsten i samhället. Ändringar i *socialförsäkringsbalken* innebär att den automatiska balanseringen, dvs. den s.k. bromsen i pensionssystemet, har ändrats. Balanseringen begränsas till en tredjedel av ett uppkommet underskott eller överskott under ett år. På det sättet hindras pensionsnivåerna att pendla kraftigt upp och ned mellan olika år och nivån blir jämnare. Inkomstindex, den indexering som finns för att pensionerna ska följa inkomst- och prisutvecklingen i samhället, har ändrats för att bli mer aktuellt och stå närmare löneutvecklingen i samhället. Lagändringarna tillämpas första gången för 2017 (SFS 676).

Genom ändringar i *socialförsäkringsbalken* kommer fullt underhållstöd inte längre att lämnas om en bidragsskyldig förälder har betalat den summa som har bestämts till Försäkringskassan under minst sex månader i följd. Om det finns särskilda skäl ska underhållstödet ändå lämnas. Den som berörs ska meddelas och få yttra sig inför en prövning samt underrättas skriftligt om beslutet. Vidare har en bidragsskyldig förälders möjlighet att göra s.k. umgängesavdrag inom underhållstödet avskaffats. En bidragsskyldig förälder som inte betalar det fastställda beloppet till Försäkringskassan i rätt tid ska betala ränta på skulden även vid kortare förseningar. Om en förälder har fått anstånd ska det inte tas ut någon ränta. Lagändringarna träder i kraft den 1 april 2016 (SFS 755).

Det kommunala vårdnadsbidraget har avskaffats genom att *lagen om kommunalt vårdnadsbidrag* har upphävts. Följdändringar har gjorts i bl.a. *socialförsäkringsbalken* (SFS 758).

Lagstiftning om kultur

Kulturmiljölagen och *lagen om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen* har ändrats med syfte att genomföra ett omarbetat EU-direktiv. Direktivets omarbetning har medfört

att definitionen av kulturföremål i kulturmiljölagen har ändrats. Nya EU-gemensamma kriterier har införts för tolkning av om innehavaren av ett kulturföremål har visat ”vederbörlig omsorg och uppmärksamhet” vid anskaffandet av föremålet. Tidsfristen för när en talan om återlämnande senast ska väckas har förlängts (SFS 851 f.).

Lagstiftning om utbildning

Skollagen har ändrats så att regeringen (eller myndighet) får meddela föreskrifter om skyldighet för huvudmän att använda bedömningsstöd i årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Syftet är att förbättra förutsättningarna för att tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå de delar av kunskapskraven i svenska och svenska som andraspråk som avser läs- och skrivutveckling eller kunskapskravet i matematik samt elever som behöver extra utmaningar för att nå så långt som möjligt, så att relevanta stödinsatser sätts in när så behövs. Lagändringen träder i kraft den 1 juli 2016 (SFS 798).

Skollagen har vidare ändrats i fråga om internationella skolor. En internationell skola definieras som en skola där utbildningen i stället för att följa en svensk läroplan bedrivs enligt ett annat lands läroplan eller en internationell läroplan, och som i första hand riktar sig till elever som är bosatta i Sverige under en begränsad tid. Bestämmelserna om vilka elever med svensk skolplikt som har möjlighet att fullgöra skolplikten i en internationell skola på grundskolenivå med enskild huvudman har tydliggjorts. Systemet för godkännande av en internationell skola med enskild huvudman på grundskolenivå har utformats på ett sätt som i huvudsak motsvarar systemet för fristående skolor. Detta innebär att ett godkännande medför en rätt till bidrag. Ett nytt krav för att en enskild huvudman ska få ett godkännande på grundskolenivå eller en förklaring om bidragsrätt på gymnasienivå är att det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet. Vidare får kommuner efter medgivande från Skolinspektionen vara huvudmän för internationella skolor på grundskolenivå om utbildningen följer en internationell läroplan och det finns behov av en sådan utbildning. Därutöver har bestämmelser införts om vilka elever som ska ha möjlighet att fullgöra skolplikten i en internationell skola på grundskolenivå med en kommunal huvudman (SFS 802).

Monica Hall och Bengt Billquist